

سوره پنجم - مائده

این سوره در مدینه نازل شده و ۱۲۰ آیه دارد.

به نام خداوند بخشنده مهربان

ای کسانی که ایمان آورده‌اید به عهد و پیمان‌ها وفا کنید. چهارپایان (علفخوار)، جز آنهایی که نام برده می‌شوند، بر شما حلال گشته است. در حال احرام شکار را حلال بشمارید همانا خدا آن چه رع خواهد دستور می‌دهد. (۱)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید شعائر خدا، و ماه حرام و، هدی و، قلاند^۱ و، کشتن زائران بیت‌الحرام را، که فضل و خوشنودی از پروردگارشان می‌جویند، حلال بشمارید و چون از احرام درآئید (می‌توانید) شکار کنید. و نباید دشمنی طایفه‌ای که شما را از مسجدالحرام بازداشتند به تعدی و تجاوزتان وا دارد! به نیکی و تقوی همدیگر را یاری دهید و به گناه و ستم یکدیگر را کمک ننمائید و از خدا بترسید که خدا سخت عقوبت می‌باشد. گوشت مردار، و خون، و گوشت خوک و هر آن چه که به نام غیر خدا قربان شود بر شما حرام است. و نیز حیوانی که به خفه کردن، و کتک زدن، و از بلندی افکندن، و یا شاخ زدن حیوان دیگر بمیرد، و نیم‌خورده درندگان مگر آن چه پاک کنید، و هر چه برای بت‌ها قربانی شود، و آن چه به وسیله از لام^۲ قسمت کنید اینها فسق است و بر شما حرام می‌باشد! کسانی که کفر ورزیدند امروز از دین شما نومید گشتند. از آنها بیمی به خود راه ندهید و از من بترسید. امروز دینتان را برای شما به کمال آوردم و نعمت خود را بر شما به اتمام رسانیدم و اسلام را به عنوان دین برای شما پسندیدم. (به همه آن چه گفته شد) اگر کسی در گرسنگی شدید باشد و بدون تمایل به گناه (از آن منع شده‌ها بخورد) به راستی که خدا آمرزگار مهربان است. (۲ - ۳)

از تو می‌پرسند چه چیز برای آنها حلال شده است؟ بگو هر چه پاکیزه است بر شما حلال گشته است. و شکاری که به وسیله حیوانات تعلیم دیده شکار شود، در صورتی که پرورش‌دهندگان سگ‌های شکاری باشید و آنها را آن چنان که خدا به شما آموخته تعلیم دهید. پس از صیدی که آنها برای شما نگاه داشته‌اند بخورید و نام خدا را بر آن یاد کنید و از خدا بترسید که خدا سریع‌الحساب است. امروز چیزهای پاکیزه بر شما حلال شده است و نیز طعام کسانی که پیش از شما به آنها کتاب داده شده بر شما و طعام شما بر آنها حلال است. و نکاح زنان پارسای مؤمنه، و زنان پارسای اهل کتاب در صورتی که مهر آنها را بدهید و پاکدامن باشید نه زناکار و رقیق و دوست، بر شما حلال می‌باشد. هر کس از ایمان آوردن سر باز زند بی‌شک عمل او تباہ است و او در آخرت از زیانکاران خواهد بود. (۵) ای کسانی که ایمان آورده‌اید چون برای نماز برخیزید صورت‌ها و دست‌هایتان را تا آرنج بشوئید و سر و پاهایتان را تا استخوان‌های برجسته روی پا مسح بکشید و اگر جُنُب باشید خود را پاکیزه کنید. و اگر بیمار بودید یا در سفر باشید، یا یکی از شما را قضای حاجتی دست دهد، یا با زن‌ها مقاربت کنید و آب نیابید پس بر خاک تیمم کنید و از آن به صورت‌ها و دست‌هایتان بکشید. خدا نمی‌خواهد برای شما سخت بگیرد ولی می‌خواهد شما

۱. هدی چهارپایی را گویند که برای قربانی به مکه می‌برند و قلاند جمع قلاده است و مراد از آن شترها و برخی چهارپایانی است که قلاده و گردنبندی از گل بر گردن آنها انداخته با جلال برای قربانی به مکه می‌برند.

۲. نوعی قرعه‌کشی با تیر بی‌پر و پیکان برای تقسیم گوشت قربانی به ویژه شتر بوده است.

را پاک سازد و نعمت خود را بر شما تمام کند شاید سپاسگزاری نمائید. و نعمت خدا را بر شما و پیمانی که با شما بسته است به یاد آورید. پیمانی که گفتید شنیدیم و فرمان بردیم. و از خدا بترسید زیرا خدا بدان چه در سینه‌ها است دانا است. (۶ - ۷)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید در راه خدا استوار و ثابت‌قدم باشید و به عدل گواهی بدهید. دشمنی طایفه‌ای شما را بر آن ندارد که بی‌عدالتی کنید. عدل کنید که آن به تقوی نزدیکتر است و از خدا بترسید همانا خدا بر آنچه می‌کنید آگاه است. خدا بر کسانی که ایمان آوردند و کارهای نیکو کردند وعده داده است که برای آنها آمرزش و پاداش بزرگ خواهد بود. و کسانی که کفر ورزیدند و آیات الهی را تکذیب کردند یاران دوزخ می‌باشند. (۸ - ۱۰)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید نعمت‌های خدا را بر خویشتان یاد کنید. آن گاه که گروهی تلاش کردند دست به سوی شما دراز کنند دست‌های آنها را از شما باز داشت. و از خدا بترسید و مؤمنان باید بر خدا توکل نمایند. (۱۱)

همانا خدا از بنی‌اسرائیل پیمان گرفت و از میان آنها دوازده نقیب برگزید و به آنان گفت من با شمایم اگر نماز بر پا دارید و زکات بدهید و به پیامبران من ایمان بیاورید و آنها را یاری کنید و در راه خدا وام بدهید و امی نیکو. (در این صورت) من گناهان شما را ببامرزم و شما را به بهشت‌هایی درآورم که که از زیر درختان آنها نهرها روان است. پس هر کس از شما بعد از آن کافر شود به یقین از راه راست دور افتاده است! و چون آنها پیمان شکستند به آنها لعنت کردیم و دل‌های آنان را سخت گردانیدیم! آنها کلمات خدا را از معنی‌شان برگردانند و قسمتی از آن چه را که به آنها داده شده فراموش می‌کنند و تو همیشه بر خیانتی از آنها آگاه می‌شوی مگر اندکی از آنان (که باایمان و نیکوکارند). پس از آنها درگذر و چشم‌پوشی کن که به راستی خدا نیکوکاران را دوست دارد. (۱۲ - ۱۳)

و از کسانی که گفتند ما نصرانی هستیم پیمان‌شان را گرفتیم. پس بهره خود را از آن چه بدان تذکر داده شده بودند فراموش کردند و ما هم (به کفر آن) تا روز قیامت در بین آنها دشمنی و کینه برانگیختیم و به زودی خدا آنان را به عاقبت آن چه می‌کردند آگاه سازد.

ای اهل کتاب همانا فرستاده ما به سوی شما آمد. او بسیاری از آن چه را که شما از کتاب پنهان می‌کردید برایتان بیان می‌کند و از بیشتر (خطاها) درمی‌گذرد. حقا که نوری و کتابی از جانب خدا به سوی شما آمده است. خدا با آن، کسی را که خواهان خشنودی او باشد به راه‌های صلح و سلام راه نماید و آنها را به لطف خویش از تاریکی‌ها به روشنایی‌ها درآورد و به راه راست رهبری کند. (۱۵ - ۱۶)

کسانی که گفتند خدا همانا مسیح بن‌مریم است بی‌گمان کافر شدند. بگو اگر خدا اراده کند که مسیح بن‌مریم و مادرش و همه کسانی را که در روی زمین هستند هلاک کند چه کسی می‌تواند او را از آن کار بازدارد؟ ملک آسمان‌ها و زمین و هر چه میان آنهاست متعلق به خدا است. هر چه بخواهد می‌آفریند و خدا بر هر چیزی توانا است. (۱۷)

یهود و نصاری گفتند ما پسران خدا و دوستان او هستیم. بگو پس چرا شما را بر گناهانتان عذاب می‌کند؟! (نه) شما بشری هستید از آنان که او آفریده است. او هر که را خواهد بیمارزد و هر که را خواهد عذاب نماید. ملک آسمان‌ها و زمین و هر چه میان آنها است از آن اوست و بازگشت به سوی او می‌باشد. (۱۸)

ای اهل کتاب به یقین فرستاده ما به سوی شما آمد که پس از فترتی از پیامبران، (حقایق) را بر شما بیان کند تا نگوئید که برای ما بشارت‌دهنده و بیم‌کننده‌ای نیامد. اینک مژده دهنده و بیم‌رسانی بر شما آمد و خدا بر همه‌چیز توانا است. (۱۹)

و به یاد آرید آنگاه که موسی به قوم خود گفت ای قوم! نعمت خدا را بر خویشتن به یاد آورید که در میان شما پیامبرانی برانگیخت و شما را پادشاهانی گردانید و به شما چیز هائی عطا کرد که هرگز به کسی از جهانیان نداده است. ای قوم! به سرزمین مقدسی که خدا برایتان مقرر داشته داخل شوید و به پشتتان برنگردید که زیانکار می گردید. (۲۰ - ۲۱)

گفتند ای موسی! همانا در آن سرزمین قومی ستمکارانند و ما هرگز بدان جا درنیائیم مگر آن که آنها از آنجا بروند. و اگر از آنجا بیرون رفتند ما بدانجا درآئیم. دو مرد از کسانی که از خدا می ترسیدند و از نعمت های او برخوردار بودند گفتند شما از این در (بدانجا) و بر آنها درآئید و چون داخل شدید بی شک بر آنها پیروز خواهید بود. و اگر مؤمن هستید بر خدا توکل کنید! گفتند ای موسی! مادام که آنها آنجایند ما بدان داخل نشویم. پس تو و خدایت بروید با آنها پیکار کنید ما همین جا نشسته ایم. موسی گفت پروردگارا! من جز بر خود و برادرم مالک نیستم پس بین ما و قوم نافرمان جدائی انداز! فرمود آن زمین چهل سال بر آن مردم حرام گشت که در آن سرگردان شوند. پس تو بر این گروه فاسق متأسف مباش. (۲۲ - ۲۶)

(ای محمد) داستان دو پسر آدم (هابیل و قابیل) را بر آنان بخوان به حق. هنگامی که قربان کردند قربانی یکی از آنها پذیرفته شد و از دیگری قبول نگردید. گفت من تو را می کشم. جواب داد که خدا قربانی را فقط از پرهیزکاران می پذیرد. اگر تو برای کشتن من دست برآری من برای کشتن تو دست دراز نخواهم کرد زیرا از خدا پروردگار جهانیان می ترسم. من می خواهم که تو گناه من و گناه خود را بر گردن گیری تا از دوزخیان شوی و این است کیفر ستمکاران.

نفس او وی را به قتل برادر ترغیب کرد پس او را کشت و از زیانکاران گردید! خدا کلاغی را برانگیخت که با چنگال خود زمین را می کاوید تا بدو نشان دهد که چگونه نعش برادرش را پنهان سازد. گشت وای بر من مگر من نتوانم که مانند این کلاغ باشم و جسد برادرم را پنهان سازم. پس از پشیمانان شد. (۲۷ - ۳۱)

به دنبال این واقعه بر بنی اسرائیل مقرر داشتیم که هر کس کسی را، جز به قصاص یا فسادی که در زمین کرده، به قتل برساند چنان است که همه مردم را کشته باشد. و اگر کسی نفسی را احیا کند چنان باشد که همه مردم را زنده ساخته است. به یقین پیامبران ما با آیات روشن برای آنها آمدند با وجود این بیشتر آنها بعد از آن در زمین اسراف کننده شدند. (۳۲)

همانا کیفر کسی که با خدا و پیامبرش بجنگد و سعی کند در زمین فساد نماید آن است که کشته شوند و به دار بروند یا دستها و پاهایشان از چپ و راست بریده شود یا از دیارشان تبعید گردند! این ذلت و رسوائی آنها در دنیا است و در آخرت عذاب سنگینی بر آنها خواهد بود! مگر آن که پیش از آن که بدانها دست یابید توبه کرده برگردند. و بدانید که خدا بخشاینده مهربان است. (۳۲ - ۳۴)

ای کسانی که ایمان آورده اید از خدا بترسید و دست آویزی بر او بجوئید و در راه او جهاد کنید باشد که رستگار شوید. آنان که کافر شدند اگر همه آن چه در زمین است مال آنها باشد و همانند آن با آن بخواهند در برابر آن خود را از عذاب روز قیامت برهاند از آنان پذیرفته نشود و برای آنان عذاب دردناکی خواهد بود! می خواهند از دوزخ بیرون آیند (و نجات یابند) ولی از آن درآمدنی نیستند و برای آنها عذاب پایدار است. (۳۵ - ۳۷)

دست مرد و زن دزد را به کیفر عملشان قطع کنید. این عقوبتی است از جانب خدا و خدا مقتدر فرزانه است. ولی هر کس بعد از آن ستمی که کرده توبه نمود و کار خود را

اصلاح کرد همانا خدا از وی درگذرد که خدا آمرزگار مهربان است. آیا نمی‌دانی ملک آسمان‌ها و زمین از آن خداست. هر که را خواهد عذاب کند و هر که را خواهد درگذرد و خدا به هر چیزی توانا است. (۳۸ - ۴۰)

ای پیامبر! غمین مباش از این که گروهی از آنان که به زبان اظهار ایمان می‌کنند و دلشان ایمان نیاورده به راه کفر می‌شتابند (و نیز غمین مباش) از آن کسان که یهودی شدند شتوندگان دروغند. حرف‌های دروغ را می‌شنوند و به کسان دیگری که پیش تو نیامده‌اند سخنان فتنه‌انگیز می‌برند. آنها کلمات حق را از جاهای خود برمی‌گردانند و به مردم می‌گویند اگر (حکم قرآن این چنین) بر شما آورده شود بپذیرید و الا از آن دوری گزینید. کسی را خدا عذاب بر وی بخواهد تو هرگز چیزی از خدا برای وی نتوانی به دست آورد. آنها کسانینند که خدا نخواست دل‌هایشان را پاک دارد. بر آنان در دنیا ذلت و خواری و در آخرت عذاب سختی است. شتوندگان دروغند و خوردگان مال حرام (رشوه). اگر پیش تو آیند بر آنها داوری کن یا (خواهی) روی از آنان برگردان و اگر از آنها روی برگردانی هیچ زبانی به تو نرساند و اگر داوری کنی به عدل و داد داوری کن که خدا داوری‌کنندگان به عدل را دوست دارد. (۴۱ - ۴۲)

و چگونه آنها تو را به داوری خواهند در حالی که تورات پیش آنها است و حکم الهی در آن می‌باشد. بعد از داوری تو نیز از آن روی برمی‌گردانند زیرا آنها ایمان ندارند! ما تورات را فرستادیم. در آن نوری و هدایتی است تا، پیامبران که تسلیم امر خدا هستند، مطابق آن بر یهودیان داوری کنند و نیز خداپرستان و دانشمندان که وظیفه نگاهبانی از کتاب خدا را دارند و خود گواه بر آن می‌باشند. پس از مردم نترسید و از من بترسید و آیات مرا به بهای اندک بفروشید و هر کس مطابق آن چه خدا فرستاده حکم نکند آنها خود کافرانند! و در آن تورات بر آنان مقرر داشتیم که جان را در مقابل جان قصاص کنید و چشم را در برابر چشم و بینی را در مقابل بینی و گوش را به عوض گوش و دندان را در مقابل دندان و بر زخم‌ها نیز قصاص است. و اگر کسی درگذرد کار نیکی کرده و (این نیکی) کفاره گناهان او خواهد بود. و هر که مطابق آن چه خدا فرستاده حکم نکند آنان خود از ستمکاران خواهند بود. (۴۲ - ۴۵)

به دنبال آن پیامبران عیسی بن مریم را فرستادیم که به صحت آن چه از تورات در پیش روی خود داشت گواهی می‌داد. و انجیل را بدو دادیم که در آن هدایت و روشنی دل‌ها است و تصدیق‌کننده آن چه از تورات است که پیش روی او است، و هدایت و اندرز برای پرهیزکاران می‌باشد. و اهل انجیل باید بر طبق آن چه خدا در آن فرستاده حکم کنند و هر کس مطابق آن چه خدا فرستاده حکم نکند از تبه‌کاران خواهند بود. (۴۶ - ۴۷)

و کتاب (قرآن) را به حق بر تو فرستادیم که آن چه را از کتب آسمانی پیشین که پیش روی آن است تصدیق می‌کند و بر آن نگاهبان می‌باشد. پس بین مردم بدان چه خدا فرستاده حکم کن و در مقابل آن چه از سوی حق بر تو آمده از خواست‌های آنها پیروی منما. برای هر گروهی از شما شریعت و راهی قرار دادیم و اگر خدا می‌خواست همه شما را یک امت می‌نمود و لیکن (چنین نکرد) تا شما را با احکامی که در کتاب خود فرستاده بیازماید. پس به کارهای خیر شتاب کنید که بازگشت همه به سوی خداست و همانا شما را در آن چه اختلاف داشتید آگاه ساخت. در بین آنها بر طبق آن چه خدا فرستاده داوری کن و از خواسته‌های آنها پیروی منما. و از آنها برحذر باش که مبادا تو را در بعضی از احکام که خدا بر تو فرستاده فریب بدهند. اگر از حکم خدا رویگردان شدند بدان که خدا می‌خواهد آنان را به

عقوبت بعضی از گناهانشان گرفتار سازد و بی‌گمان بسیاری از مردم نافرمانند! آیا حکم جاهلیت را می‌خواهند؟! و کیست که حکم او از حکم خدا برای اهل یقین نیکوتر باشد؟! (۴۸ - ۵۰)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید یهودی و نصاری را دوست مگیرید. بعضی از آنها دوستدار بعضی دیگرند و هر کس از شما از آنان دوست گیرد بی‌گمان از آنان خواهد بود و همانا خدا گروه ستمکاران را هدایت ننماید. کسانی که در دل هایشان بیماری است می‌بینی که در دوست گرفتن آنها شتاب می‌کنند و می‌گویند می‌ترسیم مبادا آسیبی به ما برسد. امید است خدا گشایشی پیش آورد و از جانب خود امری (فراهم سازد) که این‌ها از آن چه در دل‌های خود نهان می‌داشتند پشیمان گردند! و کسانی که ایمان آورده‌اند گویند آیا این‌ها همان‌هایی هستند که با قسم‌های سخت سوگند می‌خورند که به راستی با شما هستند؟! اعمال آنها با این کار تباه شد و زیانکار گشتند! (۵۱ - ۵۳)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید هر که از شما از دینش برگردد به زودی خدا جماعتی می‌آورد که او آنها را دوست دارد و آنها نیز او را دوست دارند. قومی که بر مؤمنان فروتن باشند و بر کافران سخت‌دل. در راه خدا جهاد کنند و از نکوهش ملامت‌گران نهراسند. این فضل خدا است و آن را به هر که خواهد عطا کند و خدا وسعت‌دهندهٔ دانا است. تنها خدا و پیامبرش و آنهایی که ایمان آورده‌اند دوستدار شمایند. کسانی که نماز برپا می‌دارند و در حالی که در رکوعند زکات می‌دهند. و هر کس خدا و پیامبرش را دوست دارد بی‌گمان حزب خدا پیروز می‌باشد. (۵۴ - ۵۶)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید با آن گروه از اهل کتاب و کافران، که دین شما را به مسخره و بازی گرفته‌اند دوستانی نگیرید و اگر به خدا ایمان آورده‌اید از او بترسید. و چون مردم را به نماز خوانید آنها آن را به مسخره و بازی می‌گیرند زیرا که آنها جماعتی نابخردانند! بگو ای اهل کتاب آیا از ما کینه می‌جوئید؟ بدان جهت که به خدا و آن چه بر ما فرود آمده (قرآن)، و نیز به آن چه قبل از آن نازل شده (تورات و انجیل) ایمان آورده‌ایم؟! و همانا که بیشتر شما تبهکارانید. (۵۷ - ۵۹)

بگو آیا شما را خیر دهم که کدام قوم و گروه را نزد خدا بدترین پاداش است؟! آن کسان که خدا بر آنان لعن و غضب فرمود و از آنان بوزینگان و خوکان و پرستندگان طاغوت قرار داد! جایگاه آنها بدتر و از راه راست گمراه‌ترند! وقتی آنها پیش شما آمدند گفتند ایمان آورده‌ایم در حالی که با کفر آمدند و با کفر رفتند و خدا بر آن چه نهان می‌دارند آگاه‌تر است. بیشتر آنان را بینی که به راه گناه و عداوت و رشوه‌خواری شتاب می‌کنند. چه زشت است آن چه می‌کنند! چرا دانشمندان و خداپرستان آنها را از دروغ گفتن و مال حرام خوردن باز نمی‌دارند؟! چه زشت است آن چه می‌کنند!... (۶۰ - ۶۳)

یهود گفتند دست خدا بسته است! بسته باد دست‌های آنها و لعنت باد بر آنها بدانچه گفتند! (نه) بلکه دست‌های او باز است و هر طور که خواهد می‌بخشد و آن چه از سوی پروردگارت بر تو نازل شد بر کفر و طغیان اکثر آنها می‌افزاید. و ما (به کفر آن)، در میان آنها تا روز قیامت کینه و عداوت افکندیم. هر زمان برای جنگ (با مسلمانان) آتش افروزند خدا آن را خاموش سازد. آنها در زمین به فساد و تباهی کوشند و خدا فسادکنندگان را دوست ندارد. (۶۴)

و اگر اهل کتاب ایمان می‌آوردند و تقوی پیشه می‌کردند البته ما گناهانشان را پوشیده می‌داشتیم و آنها در بهشت پُر نعمت درمی‌آوردیم. و اگر آنها برای اجرای احکام تورات و

انجیل و آن چه از پروردگارشان بر آنها نازل شده برمی‌خاستند البته از نعمت بالای سرشان (آسمان) و زیر پایشان (زمین) برخوردار می‌شدند. گروهی از آنان میانرواند ولی اکثر آن چه می‌کنند بد است. (۶۵ - ۶۶)

ای پیامبر آنچه را که از جانب پروردگارت بر تو نازل شده به مردم ابلاغ کن و اگر چنین نکنی رسالت او را نرسانده‌ای! خدا تو را از شرّ مردم نگاه می‌دارد و همانا خدا گروه کافران را هدایت نفرماید. بگو ای اهل کتاب! تا شما برای اجرای احکام تورات و انجیل و آن چه بر شما نازل شده قیام نکنید چیزی نیستید (ارزشی ندارید)! آن چه از جانب خدا بر تو (ای محمد) نازل شده بر کفر و سرکشی بیشتر آنها می‌افزاید. پس تو بر کافران اندوهگین مباش. (۶۷ - ۶۸)

همانا کسانی که ایمان آوردند و آنان که یهودی شدند و صابئان و ترسایان^۱ هر که به خدا و روز قیامت ایمان آورد و کار نیکو کند بر آنها بیمی نیست و اندوهگین نشوند. (۶۹) ما همانا از بنی‌اسرائیل پیمان گرفتیم و بر آنها پیامبران فرستادیم و هر آن گاه که پیامبری برای آنها آمد که مورد دلخواهشان نبود گروهی را تکذیب کردند و گروهی را کشتند و پنداشتند که آزمایش و عقوبتی در کار نخواهد بود و کور شدند و کر شدند. و خدا بر آن چه می‌کنند بینا است. (۷۰ - ۷۱)

کسانی که گفتند خدا همو مسیح بن‌مریم است به راستی کافر شدند (در صورتی که خود) مسیح گفت ای بنی‌اسرائیل به خدا پرستش کنید. خدائی که پروردگار من و شما است. هر کس به خدا شریک قرار دهد بی‌شک خدا بهشت را بر وی حرام گرداند و جایگاه او آتش باشد و بر ستمگران یاورانی نباشد. همانا کسانی که گفتند خدا سومین سه تا است کافر شدند^۲ حال آن که جز خدای یگانه معبودی نیست و اگر آنها از آن چه می‌گویند دست بردارند حتماً بر کسانی از آنها که کفر ورزیدند عذاب دردناکی خواهد رسید. آیا آنها به سوی خدا باز نمی‌گردند و از او آمرزش نمی‌خواهند؟! و خدا آمرزگار مهربان است. مسیح بن‌مریم جز پیامبری از جانب خدا نبود. پیش از او هم پیامبرانی آمدند و رفتند. و مادرش هم زن راستگویی بود. هر دو طعام می‌خوردند. ببین چگونه آیات خود را برای آنها بیان می‌کنیم. پس بنگر که آنان به چه سان به خدا دروغ می‌بندند. بگو چرا به جز خدا چیزی را می‌پرستید که نفع و ضرری بر شما ندارد؟! و خداست که شنوای دانا است. (۷۲ - ۷۶)

بگو ای اهل کتاب! در دین خویش به ناحق غلو ننمائید و تمایلات و خواسته‌های گروهی را که از پیش گمراه بودند پیروی نکنید. آنها بسیاری را گمراه کردند و از راه راست به بی‌راهه کشیدند. (۷۷)

کسانی از بنی‌اسرائیل که کفر ورزیدند به زبان داوود و عیسی بن‌مریم مورد لعن قرار گرفتند. این بدان سبب بود که آنها از حکم حق سرکشی کردند و تعدی نمودند! آنها هیچگاه از کار زشتی که می‌کردند دست برنداشتند. و چه زشت بود آن چه می‌کردند! بسیاری از آنها را بینی که با کافران دوستی می‌کنند! چه زشت است آن چه نفس‌هایشان ذخیره برای آنها فرستاد؟! که خدا بر آنان خشم گرفت و آنها در عذاب جاویدان خواهند بود! اگر آنها به خدا و پیامبر و آن چه بر او نازل شده ایمان می‌آوردند هرگز آنان را به دوستی نمی‌گرفتند اما بیشتر آنها تبهکارانند. (۷۸ - ۸۱)

از حیث عداوت، سخت‌ترین مردم را بر مؤمنان یهود و مشرکان خواهی یافت و

۱. مفسران صابئی را ستاره‌پرست تفسیر کرده‌اند و ترسا یعنی مسیحی.
۲. در مورد سه خدائی یا تثلیث به زیرنویس آیه ۱۷۱ سوره نسا مراجعه فرمائید.

نزدیکترین آنها را از لحاظ دوستی و محبت بر مؤمنان، آنهایی را خواهی دید که گویند ما نصرانی هستیم. و این محبت بدان سبب است که در میان آنها کشیشان و راهبان هستند و آنها کبر و بزرگی نمی‌فروشند. هنگامی که آنها آن چه را بر پیامبر نازل شده بشنوند چشمانشان پر از اشک شود زیرا حقانیت او را شناخته‌اند و گویند پروردگار! ما به آن چه فرستاده‌ای ایمان آوردیم پس ما را در زمره گواهان بنویس. چه شد بر ما که به خدا و آن چه از حق بر ما آمده ایمان نیاوریم؟! در حالی که امیدواریم پروردگار ما در روز قیامت ما را در زمره نیکوکاران درآورد. پس خدا به سبب آن چه گفتند پاداششان داد، بهشت‌هایی که از زیر درختان آنها نهرها روان است. در آنجا زندگی جاوید خواهند یافت و این پاداش نیکوکاران است. و کسانی که کافر شدند و آیات ما را تکذیب کردند آنها اهل دوزخ باشند. (۸۲ - ۸۶)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید چیزهای پاکیزه را که خدا بر شما حلال کرده است حرام مگردانید و متعدی و متجاوز نباشید که خدا متجاوزان را دوست ندارد. و از چیزهای پاکیزه و حلال که روزی شما کرده است بخورید و از خدائی که بدو ایمان آورده‌اید بترسید. (۸۷ - ۸۸)

خدا شما را به خاطر سوگندهای لغو و بیهودتان بازخواست نکند ولی به خاطر پیمان‌هایی که با سوگند بسته (سپس شکسته)اید مؤاخذه می‌نماید. کفارۀ چنین سوگندها طعام دادن به ده نفر مسکین است (در آن سطح) که به طور متوسط خانواده خود را طعام می‌دهید. یا جامه بر تن آنها ببوشانید. یا بنده‌ای را آزاد کنید. پس اگر کسی توانائی آنها را نداشته باشد باید سه روز روزه بگیرد. این کفارۀ سوگندهائی است که خورده (و بعد شکسته)اید! سوگندهای خود را نگه دارید. خدا بدین سان آیات خود را بر شما بیان می‌نماید تا مگر سپاسگزار باشید. (۸۹)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید همانا شراب و قمار و (پرستیدن) بت‌ها و (قرعه‌کشیدن) با تیرها^۱ عمل پلید و کار زشت شیطان است پس از آنها دوری کنید تا مگر رستگار شوید. همانا شیطان می‌خواهد از راه شراب خوردن و قمار کردن بین شما دشمنی و کینه بی‌انگیزد و شما را از ذکر خدا و نماز باز دارد پس چرا از آن دست بر نمی‌دارید؟ خدا و پیامبرش را اطاعت کنید و از نافرمانی آنها حذر نمائید. پس اگر روی برتابید بدانید که وظیفه فرستاده ما پیام رسانیدن آشکار است. بر کسانی که ایمان آورده و کارهای نیکو کرده‌اند و در آن چه که خورده‌اند باکی نیست در صورتی که (بعد از این) پرهیزکاری کنند و ایمان آورند و کارهای شایسته انجام دهند و (از کفر) دوری نمایند و مؤمن باشند سپس تقوی پیش گیرند و نیکی نمایند و خدا نیکی‌کنندگان را دوست دارد^۲. (۹۰ - ۹۳)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید خدا شما را با آن شکاری که (در حال احرام) به دسترس شما و نیزه‌هایتان آید می‌آزماید تا بدانند چه کسی در باطن از او می‌ترسد. پس هر کس از شما (از دستور الهی) تجاوز کند بر وی عذاب دردناکی خواهد بود. ای کسانی که ایمان آورده‌اید در حال احرام شکار را مکشید و هر کس عمداً آن را بکشد کيفرش قربانی کردن

۱. در مورد قرعه‌کشی در آیه ۳ این سوره و ذیل آن اشاراتی رفته است.

۲. در این آیه عبارت ایمان آورید و پرهیزکاری کنید به بار آمده و مفسران این آیه را چنین ترجمه کرده‌اند: گناهی نیست بر کسانی که ایمان آورده‌اند و کارهای نیک کرده‌اند درباره شرابی که قبل از نزول این آیه خورده‌اند. به شرطی که از کفر خدا پرهیزند و کارهای نیک انجام دهند. سپس از تکذیب خدا و رسول پرهیز کنند و به خدا مؤمن باشند و نیز بر پیامبر باور نمایند و از محرمت پرهیزند و کار نیکو کنند و خدا نیکوکاران را دوست دارد.

مثل آن حیوانی است که کشته شده است. و باید دو نفر شخص عادل از خودتان بدان حکم کنند که آن قربانی به کعبه رسیده است. یا کفاره آن طعام دادن به فقراست. یا برابر آن ده روز روزه گرفتن است تا عقوبت کار (خلاف) خود را بپشید. خدا از گذشته درمی‌گذرد ولی اگر کسی باز گردد در این صورت از وی انتقام بگیرد و خدا مقتدر صاحب انتقام است. شکار دریائی و خوردن آن بر شما حلال است. آن بر شما و کاروانیان توشه است. ولی مادام که در حال احرام هستید شکار حیوانات خشکی بر شما حرام می‌باشد. و بترسید از خدائی که به سوی او برانگیخته خواهید شد. (۹۴ - ۹۶)

خدا کعبه را برای قوام کار مردم بیت‌الحرام قرار داد و نیز ماه حرام و قربانی و قلائد را حرمت بخشید تا بدانید خدا به هر چه در آسمان‌ها و زمین است آگاه است و او به هر چیزی دانا می‌باشد. بدانید که خدا سخت عقوبت است (و در عین حال) آمرزگار مهربان می‌باشد. (۹۷ - ۹۸)

وظیفه پیامبر جز ابلاغ احکام الهی نیست و خدا آن‌چه را آشکار و نهان کنید می‌داند. بگو مردمان پلید و انسان‌های پاک یکسان نیستند هر چند کثرت ناپاکان تو را به شگفت آورد! پس ای صاحبان خرد از خدا بپرهیزید باشد که رستگار شوید. (۹۹ - ۱۰۰)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید از چیزهائی می‌رسید که اگر بر شما روشن شود شما را اندوهگن گرداند. و اگر پرسش را به وقت نزول قرآن واگذارید جوابتان آشکار می‌گردد. خدا از عقاب سوال‌های بی‌جای شما درگذشت و او آمرزگار بردبار است. به تحقیق پیش از شما هم گروهی از آن سوال‌ها کردند و بعد که برای آنها روشن شد کافر گردیدند! (۱۰۱ - ۱۰۲)

خدا درباره "بحیره" و "سانبه" و "وصیله" و "حامی" امری نکرده است. اما آنان که کافر شدند در این باب بر خدا دروغ و افترا بستند زیرا بیشتر آنها خرد را به کار نمی‌برند. و وقتی به آنها گفته شود که به سوی آن چه خدا فرستاده بیائید و از دستور پیامبر پیروی کنید گویند آن‌چه پدران خود را بر آن یافته‌ایم ما را کافی است. اگر چه پدرانشان جاهل بوده هدایت نیافته بودند. ای کسانی که ایمان آورده‌اید مراقب خویشتان باشید. اگر شما هدایت یافته باشید و همه عالم گمراه شوند زبانی از آنها به شما نخواهد رسید. بازگشت همه به سوی خدا است و او شما را بدان چه کرده آید آگاه می‌سازد. (۱۰۳ - ۱۰۵)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید اگر یکی از شما را هنگام مرگ فرارسد موقعی که وصیت می‌کنید از خودتان یا دیگران دو شاهد عادل بگیرید. اگر در سفر مصیبت مرگ شما را فرارسد چنان چه (در مورد شاهدان) شک داشته باشید آن دو را نگاه دارید و بعد از نماز به خدا سوگند خورند که ما برای آنها بهائی نگرفته‌ایم ولو آن که خویشاوندان نزدیک باشد. و شهادت خدا را کتمان ننمائیم زیرا در این صورت از گناهکاران باشیم. اگر معلوم شد آن دو مرتکب خیانتی شده‌اند دو شاهد دیگر که شایسته‌تر باشند، از میان آنها که علیه دو شاهد قبلی شهادت دادند، جانشین آنان شوند و به خدا سوگند خورند که شهادت ما درست‌تر از

۱. بحیره شتر ماده‌ای را می‌گفتند که وقتی پنجمین بچه‌اش نر می‌شد اعراب دوران جاهلیت گوش آن‌را سوراخ کرده در راه خدایان رها می‌نمودند. سانبه شتری بود که برای سلامت بیمار و یا مسافر نذر می‌کردند و به همان نحو رها می‌نمودند. وصیله به‌ماده شتری می‌گفتند که وقتی دو شکم ماده زانید گوشش را بریده در راه خدایشان رها می‌ساختند. به گفته بعضی آنها بچه هفتم گوسفند را هم اگر نر می‌شد نذر بت‌ها کرده رها می‌نمودند. حامی شتر نری بود که برای جفتگیری نامزد می‌کردند و چون چند شکم از جهانیدن آن به دنیا می‌آمد او را از سوار شدن و بار کشیدن معاف می‌داشتند. مردم چنین می‌پنداشتند که این رسوم از جانب خدا است و خدا در اینجا آن را رد می‌کند و در آیه ۱۱۹ سوره النساء آنها را کار شیطان می‌فرماید!

شهادت آنها است و از حد صدق و راستی در نگذشته‌ایم و الا در آن صورت از ستمکاران باشیم. این نزدیکتر است به این که (هم) شهادت به طریق درست ادا شود و (هم) این که بترسند (مبادا ورثه و اوصیا) قسم را پس از سوگند خوردن آنها رد کنند! از خدا بترسید و (سخن حق) شنوید و خدا مردم بدکار را هدایت ننماید. (۱۰۶ - ۱۰۸)

روزی که خدا پیامبران را گرد آورد پرسد (در برابر دعوت از مردم) چه پاسخی شنیدید؟ گویند ما چیزی نمی‌دانیم همانا تویی دانای غیب‌ها! گویند ای عیسی بن‌مریم نعمت مرا در حق خویش و مادرت یاد کن آنگاه که تو را با روح القدس تأیید کردم که در گهواره و در میانسالی با مردم سخن گفتی. و آنگاه را که تو را کتاب و حکمت آموختم و تورات و انجیل یاد دادم. و آنگاه که به اذن من از گل چیزی به شکل مرغ ساختی و در آن دمیدی پس به اذن من پرده‌ای شد. و آنگاه که کور مادرزاد و پیس را به امر من شفا دادی. و آنگاه که مردگان را به اذن من از گور برانگیختی. و آنگاه که من دست بنی‌اسرائیل را از سر تو کوتاه کردم زمانی که تو به آیات روشن به سوی آنها آمدی و کسانی از آنها کافر شده گفتند این معجزات جز سحر و جادوی آشکار نمی‌باشد! و آنگاه که به حواریون وحی کردم که بر من و پیامبرم ایمان آورید گفتند ایمان آوردیم تو گواه باش که ما تسلیم شدگانیم و به یاد آر هنگامی که حواریون گفتند ای عیسی بن‌مریم آیا پروردگار تو تواند از آسمان برای ما خوانی فروفرسند؟ گفت ای مردم از خدا بترسید اگر ایمان آورده‌اید. گفتند می‌خواهیم از آن تناول نمائیم تا دل‌های ما اطمینان یابد و بدانیم که تو بر ما راست گفتی و بر آن شهادت دهیم! عیسی بن‌مریم گفت پروردگارا بر ما از آسمان خوان و سفره‌ای نازل گردان تا عیدی شود بر ما و آنهایی که بعد از ما آیند و حجتی از جانب تو گردد و ما را روزی ده که تو بهترین روزی‌دهندگان. خدا فرمود من آن را برای شما می‌فرستم ولی هر کس بعد از نزول آن کفر ورزد او را عذابی کنم که هیچیک از جهانیان را بدان‌سان عذاب نکرده‌ام. (۱۰۹ - ۱۱۵) و هنگامی که خدا گفت ای عیسی بن‌مریم آیا تو به مردم گفته‌ای که من و مادرم را دو معبود دیگر غیر از خدا بگیرید؟! گفت خدایا تو پاک و منزهی. مرا سزاوار نیست که چنین سخن ناحقی بر زبان آورم. اگر من آن را گفته بودم بی‌گمان تو می‌دانستی. زیرا تو هر چه را در نهاد من است میدانی ولی من آن چه را که در نفس تو است نمی‌دانم و تو به همه اسرار عالم آگاهی! جز آن چه به من امر کردی من چیزی به آنها نگفتم. (گفتم) خدا را که پروردگار من و شما است پرستش کنید. و تا آن دم که در میان آنها بودم بر آنان گواه بودم و چون مرا مرگ دادی خود بر آنها مراقب بودی و تو بر همه علوم عالم گواهی! اگر آنها را عذاب کنی بندگان تواند و اگر از آنها درگذری و بیامرزی بدون شک تو توانای فرزانه‌ای! (۱۱۶ - ۱۱۸)

خدا فرمود امروز روزی است که راستگویان از صدق خود بهره‌مند شوند. برای آنها بوستان‌هایی است که از زیر درختان آنها نهرها روان است و در آن برای همیشه ماندگارند. خدا از آنان خشنود است و آنها از خدا راضی می‌باشند و این رستگاری بزرگ است. (۱۱۹)

ملک آسمان‌ها و زمین و هر چه در آنها است از آن خدا است و او بر همه امور توانا می‌باشد. (۱۲۰)